

20 Cdo 3707/2017

Projev vzdání se práva (nebo prominutí dluhu) věřitelem není ofertou ve smyslu ustanovení [§ 43a obč. zák.](#) (návrhem na uzavření smlouvy), kterou adresuje věřitel dlužníku, ale prvotně jednostranným projevem vůle věřitele, který směřuje k zániku závazku za předpokladu, že dlužník se vzdáním se závazku ze strany věřitele vysloví souhlas.

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu JUDr. Miroslavy Jirmanové, Ph.D., a soudců JUDr. Vladimíra Kúrky a JUDr. Karla Svobody, Ph.D., v exekuční věci oprávněné Entrance, s.r.o. se sídlem v Brně, Holandská č. 878/2, identifikační číslo osoby 26929732, zastoupené Mgr. Petrem Fouskem, advokátem se sídlem v Bělé pod Bezdězem, Purkyňova č. 372, proti povinné I. Č., zastoupenou JUDr. Janem Krouským, advokátem se sídlem v Praze 5, Arbesovo náměstí č. 257/7, pro 497 785 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn 74 EXE 59397/2016, o dovolání povinné proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 21. března 2017, č. j. 36 Co 320/2016-67, takto:

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 21. března 2017, č. j. 36 Co 320/2016-67, a usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 22. srpna 2016, č. j. 74 EXE 59397/2016-38, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Liberci k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Okresní soud v Liberci pověřením ze dne 15. 2. 2016, č. j. 74 EXE 59397/2016-15, pověřil vedením exekuce k vymáhání pohledávky podle vykonatelného rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 11. 1. 2006, č. j. 38 Sm 248/2005-9 (dále též jen „předmětný směnečný platební rozkaz“), soudního exekutora JUDr. Ivo Luhana, Exekutorský úřad Praha 1.

Povinná podáním ze dne 14. 3. 2016 (doplněným dne 23. 3. 2016) navrhla zastavení exekuce. V návrhu uvedla, že exekuce je vedena pro neexistující pohledávku, neboť proti předmětnému směnečnému platebnímu rozkazu podala námitky, které však poté, co „s žalobcem (právním předchůdcem oprávněné) J. Š. pohledávku zcela vyrovnala, což písemně potvrdil dne 31. 5. 2006“, vzala zpět a „soud řízení o námitkách zastavil usnesením ze dne 28. 8. 2006“. V roce 2010 byla povinná kontaktována zástupcem oprávněné s tím, že na ni byla postoupena pohledávka z předmětného směnečného platebního rozkazu, proto povinná kontaktovala postupitele, který uznal svůj podpis na dokladu o úplném vyrovnání závazku, a toto uznání doručila povinná zástupci oprávněné. Vzhledem k tomu, že exekuční řízení je vedeno na základě rozhodnutí, které se nestalo vykonatelným a pohledávka již neexistuje, neboť byla postupiteli řádně uhrazena, navrhla povinná, aby bylo exekuční řízení zastaveno podle [§ 268 odst. 1 písm. a\) občanského soudního řádu](#).

Okresní soud v Liberci usnesením ze dne 22. 8. 2016, č. j. 74 EXE 59397/2016-38, návrh povinné na zastavení exekuce zamítl. Z provedeného dokazování zjistil, že exekučním titulem byla povinné a žalovaným P. M., J. K. a V. Č. stanovena povinnost uhradit dluh společně a nerozdílně, že dopisem ze dne 31. 5. 2006 adresovaným povinné se postupitel závazku (právní předchůdce oprávněné) vzdal práva vymáhat dluh dle exekučního titulu vůči povinné a dále uvedl, „že se s povinnou dne 31. 5. 2006 z titulu exekučního titulu vyrovnal“. Soud prvního stupně tak dospěl k závěru, že postupitel tímto vyjádřil svou vůli nevymáhat pohledávku přiznanou exekučním titulem a zamýšlel touto listinou dluh povinné prominout. K prominutí dluhu však nedošlo, neboť prominutí dluhu ve smyslu [§ 574 občanského zákoníku](#) je dvoustranným právním úkonem a nestačí tedy pouhý projev věřitele, jímž se vzdává svého práva nebo promíjí dluh, učiněný vůči třetím osobám, byť v písemné formě. Vzhledem k tomu, že dopis postupitele (právního předchůdce oprávněné) byl pouze jednostranným právním úkonem, nemohl mít zamýšlené právní účinky. Oprávněné tedy ničeho nebránilo podat exekuční návrh vůči povinné, protože k prominutí dluhu nedošlo a nedošlo ani k zániku celé vymáhané pohledávky, neboť povinná neuhradila celou částku stanovenou exekučním titulem, a pohledávka ani nezanikla na základě jiné skutečnosti.

K odvolání povinné Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 21. 3. 2017, č. j. 36 Co 320/2016-67, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Na základě doplněného dokazování dospěl k závěru, že povinnou předložená listina - dopis postupitele (právního předchůdce oprávněné) ze dne 31. 5. 2006, s připojeným souhlasem povinné ze dne 1. 6. 2006 pod prohlášením postupitele (právního předchůdce oprávněné), není dvoustranným právním úkonem, neboť z formulace souhlasu povinné „S výše uvedeným souhlasím. V Liberci 1. 6. 2006“ nelze dovodit akceptaci návrhu na uzavření dohody o vzdání se práva, neboť ze strany věřitele (právního předchůdce oprávněné) žádný návrh nebyl učiněn. Věřitel uskutečnil jen jednostranné prohlášení, které nepředpokládalo, že se úkonu bude účastnit další osoba, která se k němu připojí, šlo tedy o jednostranné vzdání se práva, které je od počátku absolutně neplatné; souhlas s jednostranným prohlášením přitom z tohoto prohlášení dohodu nečiní a nemá žádné právní následky. K zániku pohledávky oprávněné tedy nedošlo, a není proto ani dán důvod k zastavení exekuce. K námitce povinné, že soud prvního stupně nepoučil ve smyslu ustanovení [§ 118a občanského soudního řádu](#) v otázce zániku dluhu prohlášením věřitele o vzdání se práva vymáhat dluh, odvolací soud uvedl, že postup dle ustanovení [§ 118a občanského soudního řádu](#) je namístě pouze v případech, že účastníky uvedená tvrzení nebo navržené důkazy jsou nedostatečné pro zjištění skutkového stavu. Vzhledem k tomu, že soud není povinen poučovat účastníky o

hmotném právu, ale pouze o procesních povinnostech ve vztahu k rozhodným skutečnostem vyplývajícím z předmětu řízení a povinná předložila pouze jednostranné prominutí dluhu a netvrdila žádné další skutečnosti, zjistil okresní soud skutkový stav úplným způsobem a vyvodil z něj správné právní závěry.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala povinná dovolání. Namítá, že odvolací soud pochybil, když dospěl k závěru, že dohoda o prominutí dluhu uzavřená dne 1. 6. 2006 mezi povinnou a věřitelem není dvoustranným právním úkonem. Dle ustálené judikatury dovolacího soudu je základní zásadou výkladu smluv zásada priority výkladu, který nevede k závěru o neplatnosti smlouvy před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady; tato zásada výkladu je projevem zásady autonomie smluvních stran. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci měly obě smluvní strany v úmyslu docílit zániku předmětného dluhu povinné prostřednictvím institutu vzdání se práva, měl odvolací soud přihlídnout ke shora uvedené zásadě a dohodu vykládat v souladu s principem smluvní autonomie. Povinná namítá, že „prohlášení věřitele“ na předmětné listině vyhovuje znakům návrhu na uzavření smlouvy podle ustanovení [§ 43a odst. 1 občanského zákoníku](#), je dostatečně určité, vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby jím byl vázán v případě jeho přijetí, a je zjevně adresováno povinné; pod ním vyjádřeným souhlasem povinné tak byla dohoda o vzdání se práva uzavřena. Vůle účastníků a její projevy jsou v daném případě natolik zřejmé, že doplňovat, měnit je, či je dokonce nahrazovat není na místě. Odvolací soud spolu se soudem prvního stupně zatížily řízení vadou, když povinné nebylo poskytnuto poučení ve smyslu [§ 118a občanského soudního řádu](#) o tom, že jí navržené důkazy nejsou k prokázání jejich tvrzení dostatečné; povinná si nebyla vědoma, že dokument („prohlášení věřitele“ o vzdání se dluhu), který předložila soudu prvního stupně, není postačující a nevyhovuje požadavkům ustanovení [§ 574 odst. 1 občanského zákoníku](#), a z tohoto důvodu neunáší důkazní břemeno, a nebyla jí dána příležitost chybějící důkazy doplnit, ačkoliv jimi disponovala. Povinná dále vytýká soudu prvního stupně potažmo odvolacímu soudu, že pochybily, když rozhodovaly o zastavení výkonu exekuce bez nařízení jednání. Odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně mohl rozhodnout bez nařízení jednání, neboť tvrzení účastníků v řízení byla shodná, s čímž však povinná nesouhlasí, neboť „tvrzení účastníků ohledně toho, zda došlo k zániku vymáhané pohledávky prostřednictvím prominutí dluhu, naopak tvořila jádro sporu“ a nebyly tak splněny podmínky pro uplatnění výjimky z režimu ustanovení [§ 269 odst. 2 občanského soudního řádu](#). Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací ([§ 10a občanského soudního řádu](#)) věc projednal podle zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [293/2013 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „[o. s. ř.](#)“. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení [§ 240 odst. 1 o. s. ř.](#), a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle [§ 237 o. s. ř.](#), neboť napadené usnesení závisí na vyřešení otázky, zda prohlášení věřitele o tom, že se vzdává práva nebo že promíjí dluh podle [§ 574 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb.](#), občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále též jen „[obč. zák.](#)“), je návrhem na uzavření smlouvy vůči dlužníku ve smyslu [§ 43a obč. zák.](#), nebo zda se jedná o jednostranný právní úkon, k jehož účinnosti (tedy k zániku práva nebo závazku, jehož se věřitel vzdává nebo je promíjí) je třeba, aby s ním dlužník vyslovil souhlas, která nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení [§ 242 o. s. ř.](#), bez nařízení jednání ([§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.](#)) a dospěl k závěru, že dovolání povinné je opodstatněné.

Věřitel se může s dlužníkem dohodnout, že se vzdává svého práva nebo že dluh promíjí; tato dohoda musí být uzavřena písemně (srov. [§ 574 odst. 1 obč. zák.](#)).

Projev vůle, směřující k uzavření smlouvy, jenž je určen jedné nebo více určitým osobám, je návrhem na uzavření smlouvy (dále jen „návrh“), jestliže je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby byl vázán v případě jeho přijetí (srov. [§ 43a odst. 1 obč. zák.](#)).

Dohoda o vzdání se práva je jedním ze způsobů zániku závazku jedné strany (dlužníka), kterým se věřitel vzdává svého práva nebo promíjí dlužníkovi dluh a dlužník se k tomuto právnímu jednání připojuje. Jednostranné prominutí dluhu věřitelem (bez souhlasu dlužníka) je tedy samo o sobě bez právních účinků, když zákon vychází z toho, že je nejen povinností, ale i právem dlužníka splnit svůj závazek, a k platnému prominutí dluhu vyžaduje svolení dlužníka (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. [29 Cdo 4157/2009](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. [32 Cdo 2944/2011](#)).

Odvolací soud při svém právním posouzení vycházel z toho, že projev vzdání se práva (prominutí dluhu) ze strany věřitele je „návrhem“, který činí věřitel vůči dlužníku, a z toho důvodu „nabídka věřitele na uzavření dohody ve smyslu ustanovení [§ 43a odst. 1 obč. zák.](#) musí předpokládat, že se úkonu bude účastnit další osoba, která se k takovému návrhu připojí“. Jestliže žádný takový předpoklad z projevu vzdání se práva (prominutí dluhu) ze strany věřitele neplyne, je podle odvolacího soudu nadbytečné zabývat se skutečností, zda dlužník (povinná) posléze vyslovil souhlas, neboť jednostranné prohlášení věřitele o tom, že se vzdává svého práva (promíjí dluh), je „od počátku neúčinné a z pohledu tehdejší právní úpravy absolutně neplatné“.

Právní výklad ustanovení [§ 574 odst. 1 obč. zák.](#) odvolacího soudu však nemůže obstát. Oproti „běžné smlouvě“ (např. smlouvě kupní ve smyslu [§ 588 a násl. obč. zák.](#)), která se skutečně formálně vzato rozkládá jednak do projevu nabídky na uzavření smlouvy a jednak do projevu akceptace návrhu na uzavření smlouvy, je totiž z dílce ustanovení [§ 574 odst. 1 obč. zák.](#) a rovněž i ze samotné podstaty institutu vzdání se práva (nebo prominutí dluhu) zjevné, že smyslem tohoto institutu je, že věřitel vůči dlužníku uskuteční projev vůle, z něhož je jisté, že nadále nechce být osobou, která je oprávněna požadovat po dlužníku splnění konkrétního závazku. Toto prohlášení však samo o sobě nepostačuje k zániku závazku a nabude účinků až tehdy, když dlužník s tímto projevem vůle věřitele nevysloví souhlas, tedy až skutečný navazující projev vůle, z něhož plyne, že nadále nemá být osobou povinnou splnit závazek, který je uveden v projevu vůle věřitele o vzdání se práva (o prominutí dluhu). Ustanovení [§ 574 odst. 1 obč. zák.](#) totiž (a na rozdíl od ustanovení [§ 43a obč. zák.](#)) výslovně předpokládá, že se věřitel „vzdává svého práva“, tedy že vůči dlužníku uskutečňuje jednostranné prohlášení v tomto směru. Na základě toho je třeba vyložit i termín „dohody“ o vzdání se práva mezi věřitelem a dlužníkem tak, že projev vzdání se práva není „návrhem“ na uzavření smlouvy ve smyslu ustanovení [§ 43a obč. zák.](#), ale prvotně jednostranným právním úkonem věřitele, na který (aby skutečně došlo k zániku práva nebo dluhu) musí navázat opět jednostranný projev vůle dlužníka o tom, že se nadále necítí být povinen plnit předmětný závazek. Jedině takový výklad respektuje jednak přirozenou podstatu „vzdání se práva“ nebo „prominutí dluhu“

jako prvotní samostatné iniciativy věřitele směřující k dlužníku, jednak i právní potřebu, aby nemohl být zánik práva nebo dluhu druhé straně závazku (dlužníku) vnucen.

Uplatní-li se závěr, že vzdání se práva (nebo prominutí dluhu) věřitelem není ofertou ve smyslu ustanovení [§ 43a obč. zák.](#) (návrhem na uzavření smlouvy), kterou adresuje věřitel dlužníku, ale prvotně jednostranným projevem vůle věřitele, který směřuje k zániku závazku za předpokladu, že dlužník se vzdáním se závazku ze strany věřitele vysloví souhlas, je namístě uskutečnit tentýž závěr, jako prvorepubliková judikatura, tedy že „ku prominutí dluhu (jež má i nyní povahu „prohlášení“, tedy jednostranného právního úkonu věřitele) se vyžaduje, by bylo přijato dlužníkem. Dokud se tak nestalo, lze je jednostranně odvolati“ (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 1926, sp. zn. Rv I 471/26, zveřejněné ve sbírce rozhodnutí Vážný pod č. 6455/1926). Výše uvedenému výkladu ustanovení [§ 574 odst. 1 obč. zák.](#) neodporuje dosavadní rozhodovací praxe dovolacího soudu, když z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. [29 Cdo 4157/2009](#), a z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. [32 Cdo 2944/2011](#), plyne jen to, že aby bylo prohlášení věřitele o vzdání se práva (prominutí dluhu) účinné (a aby závazek skutečně zanikl), je třeba, aby i dlužník projevil vůli nebýt nadále povinen plnit závazek, který je v předchozím prohlášení věřitele o vzdání se práva uveden.

Jestliže tedy odvolací soud po právní stránce uzavřel, že projev vůle věřitele, jímž se vzdává svého práva vůči dlužníku, je od počátku „právně neúčinný“ a „absolutně neplatný“ proto, že není formulován jako návrh na uzavření smlouvy adresovaný dlužníku, takže dlužník nemůže právně účinným způsobem zareagovat tak, že se vzdáním se práva ze strany věřitele vysloví souhlas, není jeho právní názor správný. V novém řízení o věci soudy opětovně přezkoumají a posoudí rozhodné skutečnosti a případně účastníkům poskytnou náležitá poučení v rámci zákona (zejména účastníky vyzvou podle ustanovení [§ 118a odst. 1 až 3 o. s. ř.](#)), aby bez zbytečného odkladu označili důkazy ke svým tvrzením, přičemž je poučí o následcích nesplnění výzvy); teprve poté soud prvního stupně opětovně rozhodne.

Vzhledem k tomu, že usnesení odvolacího soudu není správné a protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadené usnesení podle ustanovení [§ 243e odst. 1 o. s. ř.](#) zrušil. Důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, a proto Nejvyšší soud ČR zrušil rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Liberci) k dalšímu řízení ([§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.](#)).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem [o. s. ř.](#)).

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 12. 12. 2017

JUDr. Miroslava Jirmanová, Ph.D. předsedkyně senátu